

Den Haag

Minisymposium 29 september 2022

Hervorming Jeugdhulp Gaait het nu wel lukken.....?

Goede zorg, met name voor de kinderen en gezinnen die dat het meest nodig hebben.

Het verder realiseren van de doelstellingen van de decentralisatie van 2015 en Hervormingsagenda 2022 in een duurzaam houdbaar, maar vooral sterk vereenvoudigd, stelsel.

Met het oog op en het hart bij de professionals die dagelijks met de gezinnen en jongeren werken.

Bij wijze van afscheid van Arie Opstelten, strategisch adviseur jeugd van de gemeente Den Haag en Regionaal Programmamanager Jeugdhulp Haaglanden, organiseerde de gemeente Den Haag op 29 september een toekomstgericht minisymposium. Doel van het symposium was om met sleutelfiguren rond jeugdhulp uit Den Haag en de Haagse regio en landelijke collega's over de veranderingen in de nabije toekomst te spreken.

Minisymposium Hervorming Jeugdhulp, gaat het nu wel lukken.....?

29 september 2022, Theater aan het Spui, Den Haag

Eind 2022 wordt de Hervormingsagenda Jeugdhulp gepresenteerd, wordt het wetsvoorstel 'Verbeteren toegang.....' naar de Kamer gestuurd en komt er een ingrijpende stelselherziening in het domein van de jeugdbescherming aan. Zes sprekers reflecteerde elk vanuit het eigen perspectief op deze vraag:

- *Rob Gilsing, lector jeugdhulp in transformatie aan de Haagse Hogeschool*
- *Rutger Hageraats, directeur bij het Nederlands Jeugdinstituut*
- *Robert Vermeiren, hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie & hoofd subafdeling LUMC-Curium*
- *Joke de Vries, voormalig Hoofdinspecteur IGJ, lid Commissie van Wijzen*
- *Vanuit Jongdoetmee reageerden Hannah Hollestelle en Ryan Meijer op de sprekers*
- *Dagvoorzitter was Gerben Hagnaars, directeur Jeugd, Onderwijs, Cultuur en Media van de gemeente Den Haag.*

Rob Gilsing

Rutger Hageraats

Joke de Vries

Robert Vermeiren

Hannah Hollestelle en Ryan Meijer

Gerben Hagnaars

Besproken sleutels voor verdere doorontwikkeling van de Jeugdzorg:

- De menselijke maat in alle stelsels, van opvang, onderwijs, arbeidsmarkt tot de zorg. Mensen die er toe doen in het leven van kind in staat te stellen om te doen wat zij het beste kunnen (pedagogische driehoek van ouders, leerkrachten en de kinderen).
- Stoppen met irreële verwachtingen en bureaucratische rompslomp. Dat de noden van gezinnen uitgangspunt voor beleid vormen en niet de euro's, organisatie en administratie.
- De jeugdzorg kwalitatief beter maken, focussen op wat echt helpt, stoppen met wat niet werkt, organiseren op de best passende zo nabij mogelijke schaal.
- Financiële zekerheid voor gemeenten (toetsen of de veranderingen het beoogde effect hebben).
- Goede voorbeelden verdienen navolging, gemeenten zouden vaker over hun schaduw moeten heen stappen vanuit belang voor de kinderen.
- Er is behoefte aan ambassadeurs die het ingewikkelde werk van de jeugdzorg op de kaart zetten, niet in de laatste plaats door de jongeren zelf.
- Beleid historisch bewustzijn bij veranderingen.
- Gemeenten richt je op de beloften van de Jeugdwet: oplossen gezinsproblematiek en organiseren van integrale zorg.
- Er is behoefte aan een structurele kennisinfrastructuur met goed geregelde financiering. Met daarbij een regionale kennis- en innovatieagenda voor de middellange termijn, gedragen door stakeholders met verschillende belangen en perspectieven, dus:
 - ontwikkeld vanuit inhoudelijke uitdagingen
 - vanuit gezamenlijkheid (het gaat niet om een exclusieve agenda van gemeenten)
 - met betrokkenheid van initieel en post initieel onderwijs.
- Het optimaliseren van de bruikbaarheid en het gebruik van ontwikkelde kennis en innovaties, een sterk accent op praktijkgericht onderzoek en mede vanuit de praktijk geleide kennisontwikkeling, met een cruciale plaats voor ervaringsdeskundigheid van jeugdigen en ouders én van professionals.

- Monitoring gericht op het hele jeugdbeleid, op alle factoren rond ontwikkeling van onze jeugd.
- Er is veel kennis over de belangrijke en noodzakelijke voorwaarden voor effectieve jeugdhulp: een goede alliantie tussen cliënt en professional, inclusief goede communicatie, en de motivatie van cliënten. Als we dan toch iets willen zeggen over de kwaliteit van onze jeugdhulp, dan focussen op het monitoren van juist deze voor effectiviteit cruciale aspecten. Het moet ook gaan over de alliantie ouders en jeugdhulp. En ook misschien de alliantie die ouders voelen met andere onderdelen, bijvoorbeeld bestaanszekerheid.
- Het werkt echt om de partijen bij elkaar te zetten en samen met de jongeren en de ouders van de jongeren de problemen aan te pakken. Wat daarbij belangrijk is dat er een derde partij bij is die het voorzitterschap op zich nam, die het gesprek goed leidt.
- Het is belangrijk dat de professionals ook echt de tijd krijgen om de band met de jongeren te kunnen opbouwen zodat hun stem ook echt gehoord wordt. Je moet beginnen met het kind en eindigen met het kind. We moeten de professionals opleiden zodat ze dit durven en zich veilig voelen om het te doen en risico's durven te nemen.
- Oproep: hoe kunnen we het voor de jeugd beter maken. Wat doen we onze jongeren aan met de maatschappelijk druk en prestatienormen die wel al dan niet bewust opleggen op onze jongeren. Dit weten we al best wel lang, maar doorbroken wordt het niet. We moeten het debat voeren over waardoor de jongeren de jeugdhulp nodig hebben. We hebben daar ook andere sectoren en domeinen voor nodig. Je zult het onderwijs erbij moeten betrekken en het eens moeten zijn over de betekenis van normaliseren. Maak als politiek keuzes: want de vraag over de invloed van de samenleving op het opgroeien van de kinderen is een hele politieke vraag.

Bijlage: hoofdlijnen inleidingen en discussie

1. Samenvatting bijdrage Rutger Hageraats, directeur bij het Nederlands Jeugdinstituut

Wat maakt nou dat het jeugdzorggebruik zo groeit. En dat de hulp aan kwetsbare kinderen en gezinnen niet goed genoeg. Daaraan wijdde Rutger een paar beschouwingen aan om uiteindelijk stil te staan bij een kritische reflectie op de dominante beleidsdiscussies, de rol van de overheden en enkele essentiële principes zijn die ons helpen om verder te komen.

Aspecten van groeiend jeugdzorggebruik

Prestatiedruk, psychosociale problemen, mentale stress, toenemende verschillen in de samenleving, kansenongelijkheid in het onderwijs, het zijn toenemend problemen die direct of indirect leiden tot een groter beroep op jeugdhulp terwijl de jeugdhulp maar beperkt oplossingen biedt omdat het om vraagstukken van de samenleving als geheel gaat en niet alleen over individuele problemen.

De Duitse filosoof Hartmut Rosa schrijft over de tijd van versnelling. Hij noemt drie vormen van versnelling:

- Technische versnelling, nu helemaal in het digitale tijdperk
- Snelheid van maatschappelijke veranderingen
- Versnelling van ons levenstempo.

Rosa analyseert hoe onze economische samenleving inmiddels afhankelijk is geworden van voortdurende versnelling en hoe dit ons mensen onder druk zet. Daartegenover zet hij de functie van traagheid en het belang van resonantie voor mens en zijn hele leefomgeving, echte verbinding waarin mensen en dingen elkaar op vele niveaus beïnvloeden. Wat is opgroeien anders dan een traag proces van ontdekken, relaties aangaan, vallen en leren opstaan. Waarin liefdevolle aandacht en stevige begeleiding samengaan, waarin niet de perfectie maar de kwaliteit van de relatie er toe doet. Dat zijn trage, soms moeilijk te definiëren maar fundamentele processen. De samenleving gaat dan wel steeds sneller, maar de mens als wezen kan niet sneller dan de biologie en evolutie hem/haar heeft meegegeven. We zijn sociale wezens in verbinding met alles wat ons omgeeft en de versnelling zet precies dat onder druk.

Oftewel: er is iets heel fundamenteels aan de hand, wat we niet oplossen met jeugdzorg en niet met beleid. Het vraagt veel meer.

Sturing op effectiviteit en kwaliteit

De zorg voor de kinderen in de meest kwetsbare omstandigheden leidt zwaar onder te weinig sturing op effectiviteit en kwaliteit. Vooral door de beroepssector zelf, die ernstig verdeeld en versnipperd blijft. De veranderbereidheid in het professionele veld is zeer divers, niet overal even sterk aanwezig. In de jeugdbescherming leidt de angst dat met kinderen dingen mis kunnen gaan tot te snelle interventies vanuit de veiligheidsketen in plaats van goede, compassievolle zorg. Het stelsel maakt in teveel gevallen de situatie voor kinderen en gezinnen juist onveiliger dan veilig.

Boomerangbeleid

Al decennialang lang wordt gesleuteld aan stelsels en al die stelselwijzigingen blijken beperkt te werken. Ze werken niet omdat ze reparaties zijn van problemen ontstaan door de voorgaande stelselwijzigingen. Sharon Stellaard promoveert binnenkort op dit thema en noemt dat boomerangbeleid. De doorlooptijd is steeds sneller... er is ongeduld. Maar de structurele onderliggende oorzaken worden niet onder ogen gezien.

Wat dan?

Behoudt het geloof in de decentralisatie. De zorg voor de jeugd gaat over nabijheid, contact, relaties, samen vallen en opstaan. Tussen ouders en kinderen en hun netwerken, tussen gezinnen en professionals, tussen professionals in hulp en onderwijs, tussen beleidsmakers en professionals. Dat vraagt dus de kleinst mogelijke schaal van werken. Maar dat dan wel gecombineerd met een effectieve schaal van organiseren om kwaliteit en ontwikkeling mogelijk te maken. Dat zijn twee verschillende dingen: hoe je organiseert en kwaliteit borgt en hoe en waar je het werk feitelijk uitvoert.

Er is een soort absolutisme ontstaan in het denken over decentraal en niet decentraal. Het is het ene of het andere. Gemeenten hebben zichzelf in dat dogma vastgezet. Dat is zo zonde. Landelijk en regionaal borgen van kwaliteit en ontwikkeling kan prima samengaan met lokaal arrangeren van de relaties en zorg.

En dan jeugdzorg zelf. Die is als hulp echt aanvullend. De kern van ondersteuning bij opvoeden en opgroeien zit in die liefdevolle omgeving, in gezinnen, in kinderopvang, op school, in de wijk. Die pedagogische samenleving waar zo vaak over gesproken wordt en die zo ver lijkt.

Er moet een langzame, stugge strijd worden gevoerd tegen de eenzijdige focus op individualiteit, maakbaarheid en prestatie. Tegen de voortdurende versnelling en vervreemding. En met meer focus op wat ons mensen tot mensen maakt. En kinderen kinderen laat zijn.

Als het gemeenten lukt om professionals, burgers en informele steuners op dat nabije niveau te steunen en hen te stimuleren om daar stappen in te zetten, dan ontstaan mooie dingen. De landelijke politiek heeft in mijn ogen de taak om alle stelsels, van opvang, onderwijs, arbeidsmarkt tot de zorg, weer de menselijke maat te geven.

De taak van gemeenten en Rijk samen: de mensen die er toe doen in het leven van kind te helpen, in staat te stellen om te doen wat zij het beste kunnen. Dus mogelijk maken dat ouders, leerkrachten en de kinderen een pedagogische driehoek kunnen zijn.

Professionals en instellingen in de jeugdzorg ontslaan van irreële verwachtingen en bureaucratische rompslomp, maar wel eisen dat zij zelf de jeugdzorg kwalitatief beter maken. Want dat is de plicht van het professionele veld: focussen op wat echt helpt, stoppen met wat niet werkt, organiseren op de best passende zo nabij mogelijke schaal.

En vooral ook: stoppen met de redder van de kinderen te zijn.

2. Samenvatting bijdrage Joke de Vries, voormalig hoofdinspecteur IGJ en lid van de Commissie van Wijzen

In haar toespraak lichtte Joke de Vries de uitspraak van de Commissie van Wijzen nog eens toe. Allereerst dat er over diverse onderwerpen tussen partijen overeenstemming is:

- Oorzaak tekorten: teveel lichte zorg (normale opvoedproblemen), te weinig gespecialiseerde zorg voorhanden, waardoor ernst problemen toeneemt
- Benodigde maatregelen: Rijk moet de term jeugdhulp afbakenen, gemeenten moeten kosteneffectiever werken.

De commissie van wijzen is daarbij van mening dat bij het begrenzen van de jeugdhulpplicht de inhoudend leidend moet zijn, conform Internationaal verdrag rechten van het kind.

De uitspraak van de Commissie was dat het Rijk de gemeenten tot 2028 dient te compenseren voor de tekorten in de jeugdhulp. Uitgangspunt is wel dat af te spreken maatregelen leiden tot vermindering van kosten (Hervormingsagenda). Dit jaarlijks onafhankelijk te beoordelen.

Daarbij maakt de commissie ook nog wat kritische kanttekeningen:

- Grenzen aan de gemeentelijke regierol: de Jeugdwet is geschreven met het perspectief op gemeenten met 100.000+ inwoners
- Geen goede overgangperiode
- Voor gespecialiseerde zorg de regionale, bovenregionale en indien nodig de landelijke schaal benutten
- Er is te weinig aandacht voor de kwaliteit van de jeugdzorg

Aanzien van het vak

Kostenbeheersing kan niet zonder kwaliteit. Niet reageren op signalen of leveren van te lichte zorg vergroot de kans dat problematiek verergert. Wat kwaliteit is, is in de jeugdsector nog onvoldoende uitgewerkt. Het aantal bewezen werkzame interventies is nog beperkt en bovendien worden deze te weinig toegepast. Daarbij speelt de complexiteit van het vraagstuk: de vertrouwensvraag binnen de gezinnen en met de hulpverlener, ouders problematiek, het samenspel van actoren in de leefomgeving en hun gefragmenteerde analyses.

In de samenleving, alsook bij beleid en politiek, bestaat er weinig inzicht en waardering voor wat jeugdzorgwerkers doen. Met als risico dat jeugdzorg niet serieus wordt genomen en er niet wordt geïnvesteerd in mensen die dit werk doen.

Waarom is het zo complex?

Kinderen en jongeren zijn vaak niet in staat om onder woorden te brengen wat er speelt of durven dit niet omdat ze bang zijn voor de gevolgen. Zij zijn afhankelijk van hun opvoeders en willen de band met hen niet doorbreken. Het is belangrijk door echt naar hen te kijken te luisteren vertrouwen te winnen. Jongeren kunnen dan ook beter aangeven wat hen zou helpen.

Vaak gaat het om problemen van de ouders, van wie het vervolgens door schaamte of angst om het kind kwijt te raken veel vraagt om toe te geven dat er iets aan de hand is. Ouders zijn daarmee ook de sleutel tot de oplossing.

Kennis over interventies die ook echt werken staat nog in de kinderschoenen, maar er is wel veel in ontwikkeling. Landelijk zou daarin moeten worden geïnvesteerd, evenals in het verder verspreiden van werkzame aanpakken. De maatschappelijke discussie gaat vooral over geld, maar zou ook over de kwaliteit moeten gaan.

Er is behoefte aan een structurele kennisinfrastructuur met goed geregelde financiering.

Goede voorbeelden verdienen navolging, gemeenten zouden vaker over hun schaduw moeten heen stappen vanuit belang voor de kinderen

Er is behoefte aan ambassadeurs die het ingewikkelde werk van de jeugdzorg op de kaart zetten, niet in de laatste plaats door de jongeren zelf.

3. Bijdrage Robert Vermeiren, hoogleraar kinder- en jeugdpsychiatrie Curium, Youz

De bijdrage van Robert werd ondersteund met een aantal sheets. Hij heeft allereerst stil gestaan bij de 'sores' van de Jeugdwet en vervolgens bij de toename van psychische problemen.

Sores Jeugdwet

Robert spreekt in zijn bijdrage verbazing uit over zoveel adviezen en rapporten over de uitwerking in de praktijk van de Jeugdwet. Met als rode draad gebrekkige sturing, verkeerde prioriteiten en kostbare versnippering. Sommige gemeenten zijn met veel overtuiging met de uitvoering van de Jeugdwet begonnen, maar maken de belofte van de decentralisatie: nabijheid, vermindering gebruik en integrale zorg niet waar. Met als gevolgen:

- Gezinnen met de grootste zorgbehoefte vinden het minst gemakkelijk hulp
- Kosten zijn gestegen van 3,7 naar 5,5 miljard
- Gedemotiveerde professionals
- Gebrek aan overzicht, informatie komt nergens meer samen.

Toename psychische problemen

Met de afbeeldingen hiernaast en op de volgende pagina liet Robert de toename van mentale problemen zien in de periode 2001-2021, met name de laatste 5 jaar en met name ook bij meisjes.

Binnen de psychiatrie signaleert Robert een positieve ontwikkeling naar bundeling van kennis: hoe kan de kwaliteit verbeteren, hoe de kennis vroeg beschikbaar kan komen bij diagnostiek.

Staal: 'Het denken in wel of niet ziek zijn, laten we meer los'

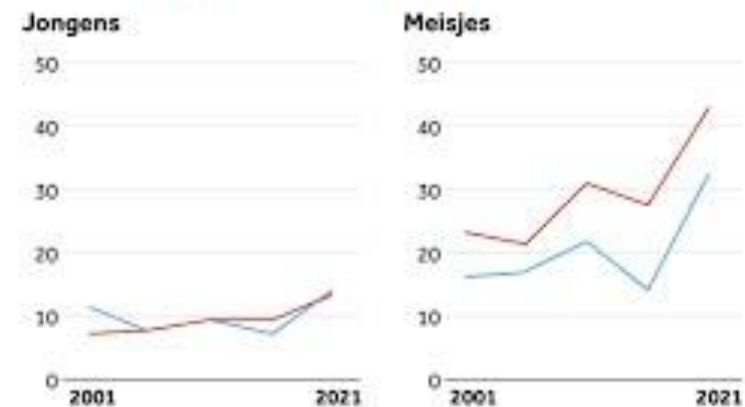
Prof. dr. Wouter Staal is werkzaam bij Karakter en hoogleraar Klinische Kinder- en Jeugdpsychiatrie aan het Radboudumc en bijzonder hoogleraar op het gebied van autisme aan de faculteit sociale wetenschappen aan de Universiteit Leiden. Hij is voorzitter van de adviesraad van het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie.

Toename Psychische problemen

Toename mentale problemen onder jongeren

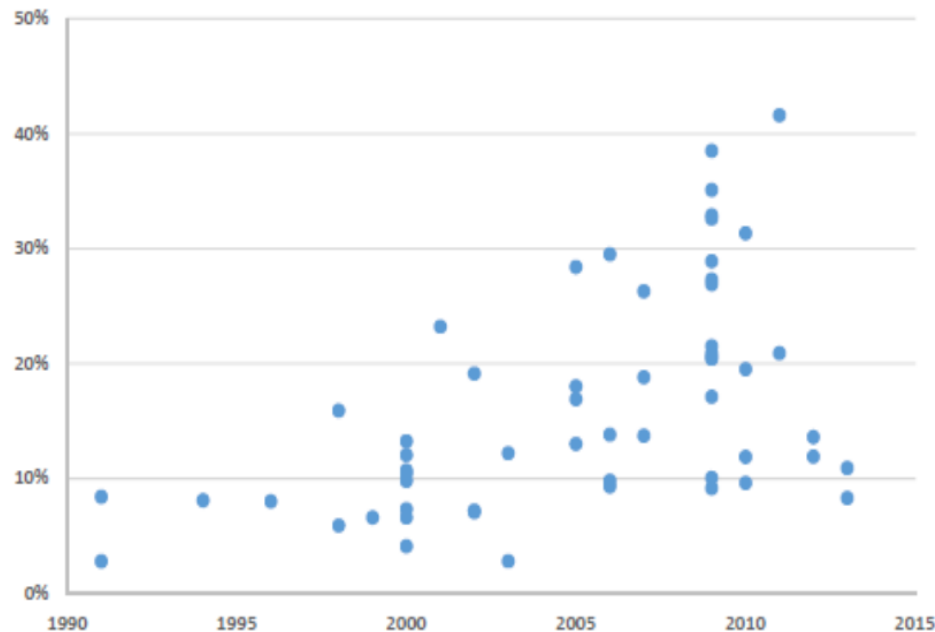
percentage leerlingen dat emotionele problemen ervaart

● voortgezet onderwijs ● basisonderwijs

HBSC 2022

FIGURE 2 Lifetime Prevalence Versus Year of Study

Note: Regression modeling identified a significant increase in the estimated lifetime prevalence of self-harm over time in years (coefficient = 0.077, $p < .0001$, 56 studies, 228,340 participants). Please note color figures are available online.

Gaat de Hervormingsagenda een oplossing bieden?

Robert noemt het promotieonderzoek dat binnenkort wordt afgerond door Sharon Stellaard. In haar onderzoek keek Stellaard eerst naar het verleden: hoe verliepen de grote veranderingen in de jeugdzorg en wat leverde dat op. Zij constateert dat de inhoudelijke doelen van de afgelopen transitie ook bij eerdere structuurwijzigingen werden gebruikt. Echter, keer op keer bleek de praktijk weerbarstig en veranderde er uiteindelijk niet zo heel veel.

Robert pleit samenvattend voor:

- Beleidshistorisch bewustzijn bij veranderingen
- Dat de noden van gezinnen uitgangspunt voor beleid vormen en niet de euro's, organisatie en administratie (aanbestedingen)
- Wethouders jeugd zich vooral gaan richten op de beloften van de Jeugdwet: oplossen gezinsproblematiek en organiseren van integrale zorg
- Bundeling van beleid: bovenregionaal, landelijk.

4. Bijdrage Rob Gelsing, Lector jeugdhulp in transformatie

De instelling van mijn lectoraat door De Haagse Hogeschool is een direct uitvloeisel van de gesprekken die een aantal gemeenten, jeugdhulpaanbieders en De Haagse Hogeschool sinds 2016 voerden. Gesprekken met de intentie om tot een kennisnetwerk te komen, dat 1) met praktijkgericht onderzoek de transformatie van de jeugdhulp in deze regio ondersteunt, en 2) dat mede van daaruit ook de opleiding van aankomende professionals in de regio voedt en ondersteunt – met het vizier in eerste instantie gericht op HHS- studenten van Social work, Pedagogiek en ook de PABO.

Het KJH is nu bijna vier jaar op weg en een unieke samenwerkingsconstructie en een belangrijke actor in het 'lerende regio zijn'. In zelfevaluatie kwam naar voren dat het feit dat aanbieders en gemeenten in een gedepoliteerde setting over de inhoud praten, is een absolute meerwaarde van is van het Kennisnetwerk.

Een greep uit de opbrengsten:

- Evaluaties van verschillende pilots. Oa Integrale toegang en Zorglogistiek. Resultierend in voor beleid concrete aanbevelingen over hoe verder te gaan (of niet).
- Diverse leernetwerken (o.a. diversiteit sensitieve jeugdhulp en normaliseren).
- Ervaringsonderzoeken onder cliënten, onder professionals.
- Participerende actie-onderzoeken (o.a. interprofessioneel samenwerken, samenwerking jeugdhulp-onderwijs, prenatale huisbezoeken).
- Ontwikkeling van minor Zorgcoördinatie bij complexe problematiek en de doorontwikkeling van Samen werken, samen leren (meta-leren uit stageprogramma)
- Studenten HHS betrokken in onderzoeken: nu al drie jaar ieder jaar tweedejaarsstudenten Social work en Pedagogiek: kwalitatieve cliëntervaringsonderzoeken, onderzoek rond Haagse Kansrijke start, rond het Kenniscentrum Kind en Scheiding en rond de logeerhuizen van Jeugdformaat

We zijn op weg, maar nog zeker niet waar we willen zijn! Hoe bij te dragen aan door ontwikkelen van een kennisagenda?

- Door steeds in gesprek te blijven over de regionale kennis- en innovatieagenda en een dynamische agenda op te stellen voor de middellange termijn, gedragen door stakeholders met verschillende belangen en perspectieven, dus ontwikkeld vanuit inhoudelijke uitdagingen en vanuit gezamenlijkheid (het gaat niet om een exclusieve agenda van gemeenten) en met nadruk ook op de betrokkenheid van initieel en post initieel onderwijs
- Het optimaliseren van de bruikbaarheid en het gebruik van ontwikkelde kennis en innovaties. Op dat punt is versterking absoluut gewenst. Zodat de kennis- en innovatieagenda ook echt bijdraagt aan verandering
- Een sterk accent op praktijkgericht onderzoek en mede vanuit de praktijk geleide kennisontwikkeling, met een cruciale plaats voor ervaringsdeskundigheid van jeugdigen en ouders én van professionals. Resultierend in factsheets, beeldmateriaal, concrete tools en instrumenten, en beslist ook het stimuleren en faciliteren van gesprekken over conclusies en aanbevelingen.

Een focus op leren impliceert een focus op de toekomst, vanuit een positieve benadering. Want er gaat ook veel goed, er zijn veel tot op net bot gemotiveerde professionals die zich met hart en ziel inzetten voor kinderen, jongeren en hun ouders.

Een mooi voorbeeld van de positieve benadering vind ik ons onderzoek naar de startende professional. Het idee is dat we net afgestudeerden van de opleidingen aan onze faculteit gedurende een aantal jaren volgen in hun carrière in de jeugdhulp. Waarbij we het met hen gaan hebben over hun drijfveren, over hun motivatie, over hun mooie ervaringen. Maar ook over wat zij nodig hebben om in de jeugdhulp werkzaam te blijven. En over de vraag of en waar we de opleidingen kunnen verbeteren, zowel initieel als postinitieel. Om zo bij te kunnen dragen aan het binden van professionals aan een sector die het in het maatschappelijk debat en op de arbeidsmarkt aardig voor de kiezen krijgt.

Monitoring van het jeugdstelsel

Ik wil graag een aantal uitgangspunten met u delen, die wat mij betreft de basis zouden moeten zijn voor het nadenken over monitoring.

- 1) Monitoring richt zich op het hele jeugdbeleid – beleid waarvan Jeugdhulp en jeugdzorg het sluitstuk zijn. Ons jeugdbeleid in brede zin is gericht op de ontwikkeling van onze jeugd. Op de ontwikkeling van kansen, talenten, veerkracht. Op hun sociaalemotionele ontwikkeling en hun psychosociale en fysieke gezondheid. Waarbij we oog hebben voor risico- maar zeker ook voor protectieve factoren. Alleen als we daar goed en dus frequent zicht op hebben, zijn we in staat om ons een oordeel te vormen over de vraag of ons jeugdbeleid in brede zin voldoet.

We hebben een macro-perspectief op de ontwikkeling van onze jeugd nodig, zoals ten dele gebeurt in de Health Behaviour in School-aged Children-onderzoeken, en zoals ten dele gebeurt in de Jeugdmonitoren van de jeugdgezondheidszorg. Maar we moeten wel zorgen dat die data 1) regionaal beschikbaar zijn, bij voorkeur uit te splitsen tot wijkniveau, en 2) minstens tweemaal per jaar beschikbaar zijn. Zo'n brede jeugdmonitor kan bestaan uit registratiedata, maar zal ook moeten bestaan uit zelfrapportage – van jongeren, en van ouders als het gaat om jonge kinderen. Met aandacht voor fysieke en mentale gezondheid, participatie (deelname sport, cultuur, vrijetijdsbesteding, vrienden), gezinsleven/opvoedingsomgeving, schoolcarrière/welbevinden op school etc.

- 2) We moeten op populatieniveau zicht krijgen op de relatie tussen enerzijds hulpgebruik (incl jeugdhulp) en de naam/gebruik preventieprogramma's en anderzijds gezondheid/problematiek van jeugdigen. Komt jeugdhulp bij meest kwetsbaren? Een van de grote issues in de jeugdhulp is de herhaaldelijk vastgestelde mismatch.
- 3) Dan toch even de focus op jeugdhulp. De kennisontwikkeling in de jeugdhulp is relatief beperkt, zoals ook in de Hervormingsagenda wordt gesteld. We weten maar beperkt welke hulp of welke interventies effectief zijn. En we zijn decennia verder voor we in Nederland een databank hebben zoals bijvoorbeeld die van het Washington State Institute for Public Policy – dat niet alleen uitspraken doet over de effectiviteit van heel veel jeugd- en gezinsprogramma's en interventies, maar ook nog eens voorrekenen wat per programma de cost-benefit ratio is – interessant om eens te kijken op die website. Waar focussen we dan wel op in monitoring? Er is veel kennis over de belangrijke en noodzakelijke voorwaarden voor effectieve jeugdhulp: een goede alliantie tussen cliënt en professional, inclusief goede communicatie, en de motivatie van cliënten. Als we dan toch iets willen zeggen over de kwaliteit van onze jeugdhulp, dan zou ik focussen op het monitoren van juist deze voor effectiviteit cruciale aspecten.

5. Reflectie Jongdoetmee, zaal discussie

- Er is veel aan bod gekomen en ook erg herkenbaar. Uit de beoordeling van de situatie blijkt veel overeenstemming. Dat is tegelijkertijd pijnlijk om te merken, want kennelijk is overeenstemming niet genoeg om te verbeteren.
- Het meest opvallende was de oproep om te stoppen met het redden van kinderen. Ervaringsdeskundige: ik had iemand nodig die samen met mij ging kijken naar mijn problemen en waar ik een band mee kon opbouwen, die naast mij stond en vertrouwen in mij had. Iemand waar ik zelf ook vertrouwen in kon krijgen om mijn leven weer op te pakken. Dus eigenlijk de alliantie waarover werd gesproken, ook voor ouders en jeugdhulp. En ook misschien de alliantie die ouders voelen met andere onderdelen, bijvoorbeeld bestaanszekerheid. Voelen zij zich gehoord door hun werkgever, de ambtenaar die bezig is met de participatiewet en de schulphulpverlening.
- Hoe we ervoor kunnen zorgen dat we vroegtijdig gezin en context van het kind (het systeem) kunnen versterken.
- Omdat we veel te veel gefocust zijn op de processen en de protocollen, zijn we te veel bezig met denken aan waar het fout gaat en aan wie het ligt, waardoor we eigenlijk vergeten wat het kind nodig heeft.
- In het eerste jaar van mijn opleiding Social Work hoorde ik dat je '60-80%' bezig bent met rapporteren. Als we het hebben over kostenbesparing en efficiëntie, hoe kan het nou zo zijn dat je merendeels bezig bent met administratie in plaats van met het kind. We moeten gewoon de tijd krijgen om mensen daadwerkelijk te helpen.
- Tegenstelling?: Bekostigen op basis van gemeten effectiviteit vs. contextgericht begeleiden en behandelen en meer trans-diagnostisch werken. Wat is kosteneffectief op het moment dat je met zoveel factoren bezig bent. We hebben tijd en ruimte nodig om de jongeren te leren kennen en een band op te bouwen om zo de juiste behandeling te kunnen bieden. Het gaat er om of iets werkt, niet persé of het kosteneffectief is. Het gaat weg van de precieze formulering en meer naar contact. Het is belangrijk dat je checkt of je begrepen wordt en of je op 1 lijn zit.
- We hoorden over de oproep om de kwaliteit meer in beeld te brengen en daarna dat we een kanteling aan het maken zijn in de psychiatrie om minder te focussen op het individu en meer het kind in de context te zien. Is dat de reden waarom de kwaliteit van de aanpak zo moeilijk beet te pakken is? Het is niet 1 op 1. Het systeemdenken is grotendeel verdwenen uit het vak en deze moeten we terug halen. maar het blijft complex. Want elk kind blijft anders en uniek.
- Reden tot optimisme: het werkt echt om de partijen bij elkaar te zetten en samen met de jongeren en de ouders van de jongeren de problemen aan te pakken. Wat daarbij belangrijk is dat er een derde partij bij is die het voorzitterschap op zich nam, die het gesprek goed leidt.
- We weten vaak wel hoe het niet moet, maar we weten nog niet hoe dan wel. Landelijk zijn partijen samen tot de conclusie gekomen dat er een landelijke ontwikkelagenda moet komen, met middelen en faciliteiten.
- Het is belangrijk dat de professionals ook echt de tijd krijgen om de band met de jongeren te kunnen opbouwen zodat hun stem ook echt gehoord wordt. Hebben we echt geluisterd naar de jongeren en hebben we ook in het beleid de stem van de jongeren meegenomen of kijken we alleen maar naar de regels.
- Het is absoluut niet makkelijk om met jongeren en de ouders te praten, als jongeren suïcidaal zijn of boos worden, als er agressie is. Het is absoluut niet makkelijk als je dit meerdere uren per dag moet doen. Dat leidt er soms toe dat bijvoorbeeld alleen met ouders en niet met de jongere gesproken wordt. Omdat de professional van tevoren bang is dat er situaties ontstaan die ze niet willen laten gebeuren. De relatie met de ouders wordt dan als het ware boven de relatie met

het kind gezet. Je moet beginnen met het kind en eindigen met het kind. We moeten de professionals opleiden zodat ze dit durven en zich veilig voelen om het te doen en risico's durven te nemen.

- Met betrekking tot de historische blik: In 1952¹ verscheen het rapport van de maatschappelijke verwildering van de jeugd. Een heel leven is verstreken en het is allemaal nog steeds hetzelfde. Dit is echt een politiek maatschappelijk vraagstuk.
- Wat voor samenleving wil je zijn als gemeente, waar wil je voor staan voor de jongeren. Welke relatie wil je aangaan met de aanbieders. Nu lijkt de aanpak soms bijna bedrijfseconomisch en ontbreekt het aan de politieke vraag. Meer politiek heeft wellicht wel als risico dat je als gemeente een politieke visie ontwikkelt en daarin onvoldoende de stakeholders in mee neemt. Voor de jongeren en de ouders. De gezamenlijke visie formulieren is iets waarvan ik denk dat veel meer moet gedaan worden. Bijvoorbeeld uit het professionals-ervaringsonderzoek: meer dan 40% van de professionals zegt onvoldoende ruimte te hebben om te kunnen doen wat er nodig is voor de cliënten, te weinig tijd voor reflectie en intervisie te hebben en te weinig tijd om echt een band te kunnen opbouwen met de jongeren. Daarnaast is er het risico van 350 'politiekjes', waardoor bijvoorbeeld monitoring aan waarde kan verliezen als gemeenten het allemaal anders doen.
- Oproep: hoe kunnen we het voor de jeugd beter maken. Wat doen we onze jongeren aan met de maatschappelijk druk en prestatienormen die wel al dan niet bewust opleggen op onze jongeren. Dit weten we al best wel lang, maar doorbroken wordt het niet. We moeten het debat voeren over waardoor de jongeren de hulp nodig hebben. We hebben daar ook andere sectoren en domeinen voor nodig. Je zult het onderwijs erbij moeten betrekken en het eens moeten zijn over de betekenis van normaliseren. En ja, er moet meer politiek zijn want de vraag over de invloed van de samenleving is een hele politieke vraag.

¹ https://www.canonsociaalwerk.eu/nl_jz/details.php?cps=23